

Dr. Radu Vrasti

MASURAREA SANATATII MENTALE

**UN COMPENDIU DE SCALE SI INTERVIURI UTILIZATE IN EVALUAREA
TULBURARILOR PSIHOPATOLOGICE**

EDITURA ALL

"Proiectul a avut aceeași soartă ca și cel anterior după ce l-a sucit și l-a rasucit pe toate partile, l-a întors cu capul în jos, l-a înaltat și l-a coborât, l-a lasat ca un nou-născut, i-a făcut praf virtuțitatea teoretică și l-a învățat singurul lucru pe care trebuia să-l știe: că viața nu are nevoie de lecții de la nimeni!"

Gabriel Marquez (*Dragostea în Vremea Holerei*)

Cuvant Inainte

Am inceput sa scriu aceasta carte in urma cu 15 ani. Mai intai a fost o tentatie izvoranta din felul meu de a vedea lucrurile in psihiatrie. Era dificil sa accept ca in medicina somatica exista analize, se fac masuratori ale diversilor parametrii biologici, iar de partea cealalta, in psihiatrie, nu exista astfel de standarde. Asa a debutat interesul meu fata de modul in care se putea evalua diferite simptome psihice, despre valoarea instrumentelor de masura si despre modul de constructie a lor. Am fost criticat de multi dintre colegii mei care ma vedeau ca un "reductionist", un simplist, opac la fenomenologie si la "arta" dialogului cu pacientul. Eu insa am perseverat!

A lucra la aceata carte a insemnat un efort imens de informare si asimilare, de corespondenta cu diferiti autori, de procurare si parcurgere a unui volum urias de referinte bibliografice si, in final, de traducere, de gasire a echivalentelor lingvistice si profesionale, si de editare grafica, lucruri deloc usoare. Cu aceasta ocazie am vazut ca exista un interes international fata de astfel de carti, carti care reprezinta o referinta esentiala pentru practica bazata pe dovezi, in cercetarea stiintifica si in curricula de formare a noilor generatii de psihiatrii, psihologi, asistenti sociali, surori si a tuturor celor implicati in programele de sanatate mentala.

Mai intai am facut o versiune electronica a cartii, ca mai apoi, datorita interesului pe care multi colegi, si mai ales psihologi, l-au manifestat fata de un astfel de demers, am decis sa aduc la zi versiunea electronica si sa o transpun pe hartie, cu ajutorul neprecupetit al Editurii ALL.

In acesta perioada, cand fiecare demers clinic trebuie documentat, cand fiecare simptom trebuie cules in mod confident, tehnicile de evaluare clinica au devenit din ce in ce mai importante. De aceea discutia despre ce masuram in activitatea clinica are o deosebita importanta si multe studii incearca sa stabileasca daca constructele nosologice sunt reale sau nu, iar daca sunt reale, cu ce la masuram. Astfel, pentru prima oara in istoria psihiatriei, o nosologie oficiala se insoteste de instrumente de masura pentru entitatile clinice pe care le descrie si clasifica; este cazul DSM-5. Sunt convins, ca asa cum fiecare entitate clinica din medicina somatica are alaturi de lista de simptome si semne clinice si analizele paraclinice care suporta diagnosticul, tot asa, in viitor, tulburarile clinice psihiatrice vor avea atasate lista instrumentelor de masura pentru simptomele si criteriile clinice diagnostice.

Cartea nu acopera toata plaja tulburarilor mentale si a consecintelor lor, precum instrumentele de masura folosite la copii si adolescenti, cele folosite in gerontopsihiatrie, in tulburarile de personalitate sau alimentare, sau instrumentele utilizate pentru evaluarea functionarii psihosociale sau a rezultatului tratamentului. In schimb, am ales cele mai utilizate scale, chestionare sau interviuri in practica curenta a profesionistilor din acest domeniu.

Aceasta carte nu ar fi vazut lumina zilei fara intelegerea si suportul Domnului Mihai Penescu, directorul Editurii ALL si a Doamnelor Anca Salvador si Ioana Vacarescu, alaturi de tehnoredactorii si corectorii care s-au aplecat cu daruire asupra acestei carti. Lor le datorez intreaga mea recunostinta.

TABLA DE MATERII

1. Ce sunt instrumentele de masurare a sanatatii mentale si proprietatile lor generale

- 1.1. Scalele de evaluare
 - 1.1.1. Constructia scalei
 - 1.1.1.1. Sursa si formularea itemilor scalei
 - 1.1.1.2. Selectia itemilor scalei
 - 1.1.1.3. Numarul itemilor scalei
 - 1.1.1.4. Scalarea raspunsurilor
 - 1.1.2. De la item la scala
 - 1.1.3. Adminstrarea scalelor
- 1.2. Interviurile de diagnostic
- 1.3. Parametrii de calitate ale instrumentele de masura
 - 1.3.1. Validitatea
 - 1.3.2. Senzitivitatea si specificitatea
 - 1.3.3. Confidenta
 - 1.3.4. Confidenta cross-culturala
- 1.4. Relatia dintre validitate si confidenta
- 1.5. Alegerea unui instrument de masurare
- 1.6. Intrebări pe care le-am primit de-a lungul timpului

2. Interviurile diagnostice structurare

- 2.1. Diagnosticul psihiatric si problemele lui de confidenta
- 2.2. Programul de diagnostic pentru tulburari afective si wschizofrenie (*Schedule for Affective Disorders and Schizophrenia - SADS*)
- 2.3. Programul de interviu diagnostic (*Diagnostic Interview Schedule - DIS*)
- 2.4. Interviul clinic structurat pentru DSM (*Structured Clinical Interview for DSM - SCID*)
- 2.5. Interviul international compozit de diagnostic (*Composite International Diagnostic Interview -CIDI*)
- 2.6. Programul de evaluare clinica in neuropsihiatrie (*Schedules for Clinical Assessment in Neuropsychiatry - SCAN*)

3. Evaluare globala a simptomelor psihice

- 3.1. Sistemul AMDP
- 3.2. Scala de evaluare comprehensiva a psihopatologiei (*Comprehensive psychopathological Rating Scale - CPRS*)
- 3.3. Scala scurta de evaluare psihiatrica (*Brief Psychiatric Rating Scale - BPRS*)
- 3.4. Lista de simptome - 90 (*Symptom Checklist - 90 - SCL-90*)
- 3.5. Scala de observatie a surorilor pentru evaluarea pacientilor interneti (*Nurses' Observation Scale for Inpatient Evaluation - NOSIE-30*)

4. Masurarea depresiei

- 4.1. Scala de evaluare a depresiei (*Hamilton Depression Rating Scale - HDRS*)
- 4.2. Scala de melancolie Bech-Rafaelsen (*Melancholia Scale Bech-Rafaelsen _MES*)
- 4.3. Scala de depresie Montgomery-Asberg (*Montgomery-Asberg Depression Rating Scale - MADRS*)

- 4.4. Scala spitaliceasca de anxietate si depresie (*Hospital Anxiety and Depression Scale - HADS*)
- 4.5. Scalele de depresie Newcastle (*Newcastle Depression Scales*)
- 4.6. Inventarul de depresie Beck (*Beck's Depression Inventory - BDI*)
- 4.7. Scala Zung de auto-evaluare a depresiei (*Zung Self-Rating Depression Scale- SDS*)
- 4.8. Scala Carroll de evaluare a depresiei (*Carroll Rating Scale for Depression - CRS*)
- 4.9. Scala de depresie a centrului de studii epidemiologice (*Center for Epidemiologic Studies Depression Scale - CES-D*)
- 4.10. Inventarul Zimmerman de diagnostic al depresiei (*Zimmerman Inventory to Diagnose Depression - IDD*)
- 4.11. Scala Calgary de evaluare a depresiei din schizofrenie (*Calgary Depression Scale for Schizophrenia - CDSS*)
- 4.12. Scala Edinburgh de depresie postnatala (*Edinburgh Postnatal Depression Scale - EPDS*)
- 4.13. Scala lipsei de speranta a lui Beck (*Beck Hopelessness Scale - BHS*)

5. Masurarea maniei

- 5.1. Scalele de auto-evaluate
 - 5.1.1. Scala de autoevaluare a maniei Altman (*Altman Self-Rating Mania Scale*)
 - 5.1.2. Chestionarul tulburarilor dispozitiei (*Mood Disorders Questionnaire*)
- 5.2. Scalele de observatie
 - 5.2.1. Scala Beigel de evaluare a maniei (*Beigel Mania-State Rating Scale - MSR*)
 - 5.2.2. Scala Young de evaluare a maniei (*Young Mania Rating Scale - YMRS*)
 - 5.2.3. Scala de mania Bech-Rafaelsen (*Bech-Rafaelsen Mania Scale - BRMS*)
 - 5.2.4. Scala de evaluare a maniei administrata de clinician (*The Clinician-Administered Rating Scale for Mania - CARS-M*)
 - 5.2.5. Ghidul de evaluare a maniei (*Mania Rating Guide*)
 - 5.2.6. Lista cognitiilor din manie (*Cognition Checklist for Mania - Revisited*)

6. Masurarea anxietatii

- 6.1. Algoritmul evaluarii anxietatii
 - 6.1.1. Cautarea si culegerea semnelor si simptomelor anxietatii
 - 6.1.2. Determinarea felului in care semnele si simptomele se aduna unele cu altele
 - 6.1.3. Etapa de evaluarea formala a formei clinice de anxietate
- 6.2. Cand si de ce utilizam instrumente de evaluare a anxietatii
- 6.3. Scala Hamilton de evaluare a anxietati (*Hamilton Anxiety Rating Scale – HARS*)
- 6.4. Inventarul Stare-Trasatura de Anxietate a lui Spielberger (*The State-Trait Anxiety Inventory Spielberger- STAI*)
- 6.5. Inventarul Beck de Anxietate (*Beck Anxiety Inventory – BAI*)
- 6.6. Scala de autoevaluare a anxietatii a lui Zung (*The Self-Rating Anxiety Scale Zung-SAS*)
- 6.7. Scala de anxietate “Mintea inaintea Emotiilor” (*Mind over Mood Anxiety Inventory – MOM-A*)
- 6.8. Inventarul de anxietate a lui Burns (*Burns Anxiety Inventory*)
- 6.9. Scala de Anxietate Covi (*Covi Anxiety Scale-COVI*)
- 6.10. Scala de depresie, anxietate si stress (*The Depression Anxiety Stress Scale-DASS*)
- 6.11. Chestionarul Penn State de evaluare a ingrijorarii (*Penn State Worry Questionnaire - PSWQ*)
- 6.12. Chestionarul Tulburarii Anxioase Generalizate – IV (*Generalized Anxiety Disorder Questionnaire-IV*)

- 6.13. Scala de Severitate a Tulburarii Anxioase Generalizate (*Generalized Anxiety Disorder Severity Scale –GADSS*)
- 6.14. Scala Sheehan de auto-evaluare a anxietatii (*Sheehan Patient-Rated Anxiety Scale – SPRAS*)
- 6.15. Scala de severitate a tulburarii de panica (*Panic Disorder Severity Scale –PDSS*)
- 6.16. Scala de auto-evaluare a tulburarii de panica (*Panic Disorder Self-report – PDSR*)
- 6.17. Inventarul de Mobilitate pentru Agorafobie (*Mobility Inventory for Agoraphobia – MI*)
- 6.18. Scala de claustrofobie a lui Ost (*The Ost Claustrophobia Scale - CS*)
- 6.19. Chestionarul de claustrofobie (*The Claustrophobia Questionnaire-CLQ*)
- 6.20. Scala anxietatii sociale a lui Liebowitz (*The Liebowitz Social Anxiety Scale-LSAS*)
- 6.21. Inventarul de fobie sociala (*The Connors Social Phobia Inventory-SPIN*)
- 6.22. Inventarul de anxietate si fobie sociala (*The Social Phobia and Anxiety Inventory-SPAI*)
- 6.23. Indexul senzitivitatii anxioase (*The Anxiety Sensitivity Index-ASI-3*)
- 6.24. Scala scurta a fricii de evaluare negativa (*The Brief Fear of Negative Evaluation Scale- Brief FNES*)
- 6.25. Scala gandurilor si credintelor sociale (*The Social Thoughts and Beliefs Scale*)

7. Masurarea obsesiilor

- 7.1. Scala de obsesie compulsie Yale-Brown (*Yale-Brown Obsessive-Compulsive Scale – Y-BOCS*)
- 7.2. Inventarul Padua (*Padua Inventory – PI*)
- 7.3. Inventarul de obsesii si compulsii a lui Foa (*Foa Obsessive-Compulsive Inventory*)
- 7.4. Inventarul Penn de Scrupulozitate (*Penn Inventory of Scrupulosity-PIOS*)
- 7.5. Chestionarul interpretarii responsabilitatii (*Responsibility Interpretations Questionnaire - RIQ*) si Scala atitudinii de responsabilitate (*Responsibility Attitude Scale -RAS*)

8. Masurarea traumei si a consecintelor ei

- 8.1. Evaluarea evenimentului traumatic
 - 8.1.1. Chestionarul evenimentelor de viata (*Life Events Questionnaire-LEQ*)
 - 8.1.2. Inventarul istoriei traumatice (*Trauma History Screen*)
 - 8.1.3. Lista evenimentelor de viata (*Life Events Checklist-LEC*)
 - 8.1.4. Chestionarul evenimentelor stressante de viata (*Stressful Life Events Screening Questionnaire-SLESQ*)
- 8.2. Evaluarea simptomelor post-traumatice de stress
 - 8.2.1. Interviurile diagnostice pentru tulburarea post-traumatica de stress
 - 8.2.1.1. Scala administrata de clinician pentru tulburarea post-traumatica de stress (*Clinician-Administered PTSD Scale – CAPS*)
 - 8.2.1.2. Interviul scurt de evaluare a tulburarii post-traumatice de stress (*Short PTSD Rating Interview – SPRINT*)
 - 8.2.1.3. Scala simptomelor tulburarii post-traumatice de stress pentru DSM-5 (*PTSD Symptom Scale - Interview for DSM-5 - PSS-I-5*)
 - 8.2.2. Instrumentele de screening
 - 8.2.2.1. Scala de evaluare a traumatismului (*Davidson Trauma Scale- DTS*)
 - 8.2.2.2. Scala de evaluare a impactului evenimentului (*Impact of Event Scale - IES*)
 - 8.2.2.3. Scala Mississippi pentru evaluarea tulburarii post-traumatice de stress - versiunea civila (*Mississippi Scale for Civilian-Related Posttraumatic Stress Disorder*)

8.2.2.4. Checklistul pentru tulburarea post-traumatica de stress (*PTSD Checklist - PCL*)

8.2.2.5. Scala pentru screeningul tulburarii post-traumatice de stress DSM-5 pentru ingrijirile primare (*Primary care PTSD for DSM-5 - PC-PTSD-5*)

8.3. Instrumentele de evaluare a structurii cognitive: Inventarul cognitiilor post-traumatice (*Posttraumatic Cognition Inventory – PTCI*)

8.4. Evaluarea simularii in cazul tulburarii post-traumatice de stress

8.5. Dezvoltarea personala post-traumatica: Inventarul cresterii post-traumatice (*Posttraumatic Growth Inventory*)

9. Masurarea tulburarilor psihosomatice

9.1. Screeningul pentru simptomele de somatizare (*Screening for Somatoform Symptoms - SOMS*)

9.2. Screenerul OMS pentru tulburarile somatoforme (*The screener for Somatoform Disorders*)

9.3. Chestionarul comportamentului de boala (*Illness Behavior Questionnaire - IBQ*)

9.4. Scala atitudinilor de boala (*Illness Attitude Scale - IAS*)

9.5. Indexul Whiteley (*Whiteley Index of Hypochondriasis - WI*)

9.6. Scala amplificarii somatosenzoriale (*Somatosensory Amplification Scale - SSAS*)

9.7. Inventarul pentru anxietatea fata de sanatate (*Health Anxiety Inventory - HAI*)

9.8. Chestionarul cognitiilor despre boala si sanatate (*Cognitions about body and health questionnaire - CABAH*)

9.9. Chestionarul sanatatii pacientului (*Patient Health Questionnaire - PHQ-15*)

9.10. Chestionarul de simptome - 4 dimensiuni (*Four-Dimensional Symptom Questionnaire - 4DSQ*)

9.11. Scala tulburarii cu simptome somatice - criteriul B (*The Somatic Symptom Disorder - B Criteria Scale - SSD-12*)

9.12. Scala scurta de simptome somatice - 8 (*Somatic Symptoms Scale - SSS-8*)

10. Masurare a psihozei

10.1. Scurta istorie a conceptului de psihoza si terminologiei ei

10.2. Despre simptomele psihozei

10.3. Psihoza - entitate clinica sau doar atribut

10.4. Instrumentele utilizate in evaluarea psihozei

10.4.1. Scala scurta de evaluare in psihiatrie (*Brief Psychiatric Rating Scale - BPRS*)

10.4.2. Scala de evaluare comprehensiva a psihopatologiei (*Comprehensive Psychopathological Rating Scale – CPRS*)

10.4.3. Inventarul Peters de masurare a delirurilor (*Peters Delusions Inventory – PDI*)

10.4.4. Scala Cardiff de evaluare a anomaliiilor perceptive (*The Cardiff Anomalous Perceptions Scale - CAPS*)

10.4.5. Inventarul de auto-evaluare a experientelor anormale (*Examination of Anomalous Self-Experience - EASE*)

10.4.6. Interviu structurat pentru simptomele prodromale (*Structured Interview for Prodromal Symptoms – SIPS*) si Scala pentru simptomele prodromale (*Scale of Prodromale Symptoms- SOPS*)

10.4.7. Scalele Chapman de masurare a schizotipiei (*The Perceptual Aberrations Scale, Magical Ideation Scale, Social Anhedonia Scale*)

- 10.4.8. Inventarul de cognitii schizotipale a lui Rust (*The Rust Inventory of Schizotypal Cognition-RISC*)
- 10.4.9. Scala pentru evaluarea simptomelor pozitive (*Scale for the Assessment of Positive Symptoms – SAPS*) si Scala pentru evaluarea simptomelor negative (*Scale for the Assessment of Negative Symptoms – SANS*)
- 10.4.10. Scala sindromului pozitiv si negativ (*Positive and Negative Syndrome Scale - ANSS*)
- 10.4.11. Scala de identificare a simptomelor si comportamentului (*Behavior and Symptoms Identification Scale – BASIS-32*)
- 10.4.12. Scala de evaluare a progreselor pacientului (*Routine Assessment of Patient Progress – RAPP*)
- 10.4.13. Inventarul de remitere a psihozei (*Psychosis Recovery Inventory – PRI*)
- 10.4.14. Scala de evaluare a simptomelor psihotice (*The Psychotic Symptom Rating Scale - PSYRATS*)
- 10.4.15. Evaluarea clinicianului a dimensiunilor simptomelor de psihoza (*Clinician-Rated Dimensions of Psychosis Symptom Severity - C-RDPSS*)

11. Masurarea consumului de alcool si a consecintelor lui

- 11.1. Screeningul problemelor date de consumul de alcool
 - 11.1.1. Testul de identificare a problemelor consumului de alcool (*The Alcohol Use Disorder Identification test - AUDIT*)
 - 11.1.2. Testul Michigan de screening al alcoolismului (*The Michigan Alcoholism Screening Test - MAST*)
 - 11.1.3. Chestionarul CAGE (*CAGE Questionnaire*)
 - 11.1.4. Testul TWEAK
 - 11.1.5. Valoarea testelor de screening
- 11.2. Evaluarea severitatii problemelor date de consumul de alcool
 - 11.2.1. Indezul severitatii adictiei (*Addiction Severity Index - ASI*)
 - 11.2.2. Inventarul consecintelor bauturului (*The Drinker Inventory of Consequences - DrInC*)
 - 11.2.3. Scala dependentei de alcool (*Alcohol Dependence Scale - ADS*)
 - 11.2.4. Scala institutului clinic de evaluare a sevrajului alcoolis (*Clinical Institute Withdrawal Assessment-Alcohol revised - CIWA-Ar*)
- 11.3. Instrumente utilizate in evaluarea consumatorului de alcool
 - 11.3.1. Chestionarul disponibilitatii la schimbare (*Readiness to Change Questionnaire - RTCQ*)
 - 11.3.2. Chestionarul expectantelor bautului (*Drinking Expectancy Questionnaire-DEQ*)
 - 11.3.3. Chestionarul auto-eficientei refuzului bautului (*Drinking Refusal Self-Efficacy Questionnaire-DRSEQ*)